

Paragraf 130

Ärendenummer KS2022/162

Revidering av bolagspolicy

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att bolagspolicy för Enköpings kommun, daterad 2022-03-30, godkänns.

Beskrivning av ärendet

Bolagens ägardirektiv revideras och uppdateras regelbundet för att tydligt beskriva ägarens ändamål med bolaget, klargöra grundläggande principer för verksamheten, ge ekonomiska och finansiella mål samt beskriva ägarens syn på utveckling av bolagets verksamhet. Ägardirektivet för EHB och EMABs uppdaterades under 2019 och ENA Energi ett år tidigare. Däremot har inte bolagspolicyn reviderats sedan 2013. I samband med ett utvecklingsarbete på EMAB som startade hösten 2021, där bland annat styrdokument ses över, har förslag på ny bolagspolicy tagits fram.

Ärendets beredning

Förslaget till ny bolagspolicy har beretts på avdelningen för ledningsstöd. Externt stöd från Styrelseakademien har använts för att stämma av innehållet. Förslaget har tagits upp för information på EMABs styrelse den 30 mars 2022.

Kommunledningsförvaltningens bedömning

Kommunen äger bolag och driver företagsverksamhet för att förverkliga kommunala ändamål. Verksamheten syftar ytterst till att skapa nytta för kommunen deras medlemmar. Det kommunala ändamålet ska framgå av bolagsordningen och utvecklas i ägardirektiv och bolagspolicy. Ägardirektiv och bolagspolicy ska hänga samman och tillsammans med en aktiv dialog mellan ägare och bolag utgöra styrningen av bolagens inriktning. Förslaget till bolagspolicy har uppdaterats så att gemensamma delar om utdelningsprincip och hur rapportering till ägare från bolag ska ske nu återfinns i bolagspolicyn istället för i ägardirektiven. Bolagspolicyn har också uppdaterats med en roll- och uppgiftsbeskrivning för de olika beslutande organen.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag, kommunstyrelsens arbetsutskott, 2022-05-10, § 84
Tjänsteskrivelse, kommunledningsförvaltningen, 2022-04-22.
Bolagspolicy, daterad 2022-03-30

Kommunledningsförvaltningen
Magnus Åsman
0171-62 62 16
magnus.asman@enkoping.se

Kommunstyrelsen

Revidering av bolagspolicy

Förslag till kommunfullmäktiges beslut

Bolagspolicy för Enköpings kommun, daterad 2022-03-30, antas.

Ärendet

Bakgrund

Bolagens ägardirektiv revideras och uppdateras regelbundet för att tydligt beskriva ägarens ändamål med bolaget, klargöra grundläggande principer för verksamheten, ge ekonomiska och finansiella mål samt beskriva ägarens syn på utveckling av bolagets verksamhet. Ägardirektivet för EHB och EMABs uppdaterades under 2019 och ENA Energi ett år tidigare. Däremot har inte bolagspolicyn reviderats sedan 2013. I samband med ett utvecklingsarbete på EMAB som startade hösten 2021, där bland annat styrdokument ses över, har förslag på ny bolagspolicy tagits fram.

Ärendets beredning

Förslaget till ny bolagspolicy har beretts på avdelningen för ledningsstöd. Externt stöd från Styrelseakademien har använts för att stämma av innehållet. Förslaget har tagits upp för information på EMABs styrelse den 30 mars 2022.

Kommunledningsförvaltningens bedömning

Kommunen äger bolag och driver företagsverksamhet för att förverkliga kommunala ändamål. Verksamheten syftar ytterst till att skapa nytta för kommunen deras medlemmar. Det kommunala ändamålet ska framgå av bolagsordningen och utvecklas i ägardirektiv och bolagspolicy. Ägardirektiv och bolagspolicy ska hänga samman och tillsammans med en aktiv dialog mellan ägare och bolag utgöra styrningen av bolagens inriktning.

Förslaget till bolagspolicy har uppdaterats så att gemensamma delar om utdelningsprincip och hur rapportering till ägare från bolag ska ske nu återfinns i bolagspolicyn istället för i ägardirektiven. Bolagspolicyn har också uppdaterats med en roll- och uppgiftsbeskrivning för de olika beslutande organen.

Ekonomiska konsekvenser

Förändringarna i bolagspolicyn föranleder inga ekonomiska konsekvenser.

Sociala och miljömässiga konsekvenser

Förändringarna i bolagspolicyn föranleder inga sociala- eller miljömässiga konsekvenser.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, kommunledningsförvaltningen, 2022-04-22.

Bolagspolicy, 2022-03-30

Hannu Högberg
Tf. kommundirektör
Enköpings kommun

Magnus Åsman
Strategisk utredare
Enköpings kommun

Beslutet skickas till:

Kommunledningsförvaltningen, Enköpings Moderbolag, ENA Energi AB,
Enköpings Hyresbostäder AB; för kännedom.

Paragraf 84

Ärendenummer KS2022/162

Revidering av bolagspolicy

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att bolagspolicy för Enköpings kommun, daterad 2022-03-30, godkänns.

Sammanfattning

Bolagens ägardirektiv revideras och uppdateras regelbundet för att tydligt beskriva ägarens ändamål med bolaget, klargöra grundläggande principer för verksamheten, ge ekonomiska och finansiella mål samt beskriva ägarens syn på utveckling av bolagets verksamhet. Ägardirektivet för EHB och EMABs uppdaterades under 2019 och ENA Energi ett år tidigare. Däremot har inte bolagspolicyn reviderats sedan 2013. I samband med ett utvecklingsarbete på EMAB som startade hösten 2021, där bland annat styrdokument ses över, har förslag på ny bolagspolicy tagits fram.

Ärendets beredning

Förslaget till ny bolagspolicy har beretts på avdelningen för ledningsstöd. Externt stöd från Styrelseakademien har använts för att stämma av innehållet. Förslaget har tagits upp för information på EMABs styrelse den 30 mars 2022.

Kommunledningsförvaltningens bedömning

Kommunen äger bolag och driver företagsverksamhet för att förverkliga kommunala ändamål. Verksamheten syftar ytterst till att skapa nytta för kommunen deras medlemmar. Det kommunala ändamålet ska framgå av bolagsordningen och utvecklas i ägardirektiv och bolagspolicy. Ägardirektiv och bolagspolicy ska hänga samman och tillsammans med en aktiv dialog mellan ägare och bolag utgöra styrningen av bolagens inriktning. Förslaget till bolagspolicy har uppdaterats så att gemensamma delar om utdelningsprincip och hur rapportering till ägare från bolag ska ske nu återfinns i bolagspolicyn istället för i ägardirektiven. Bolagspolicyn har också uppdaterats med en roll- och uppgiftsbeskrivning för de olika beslutande organen.

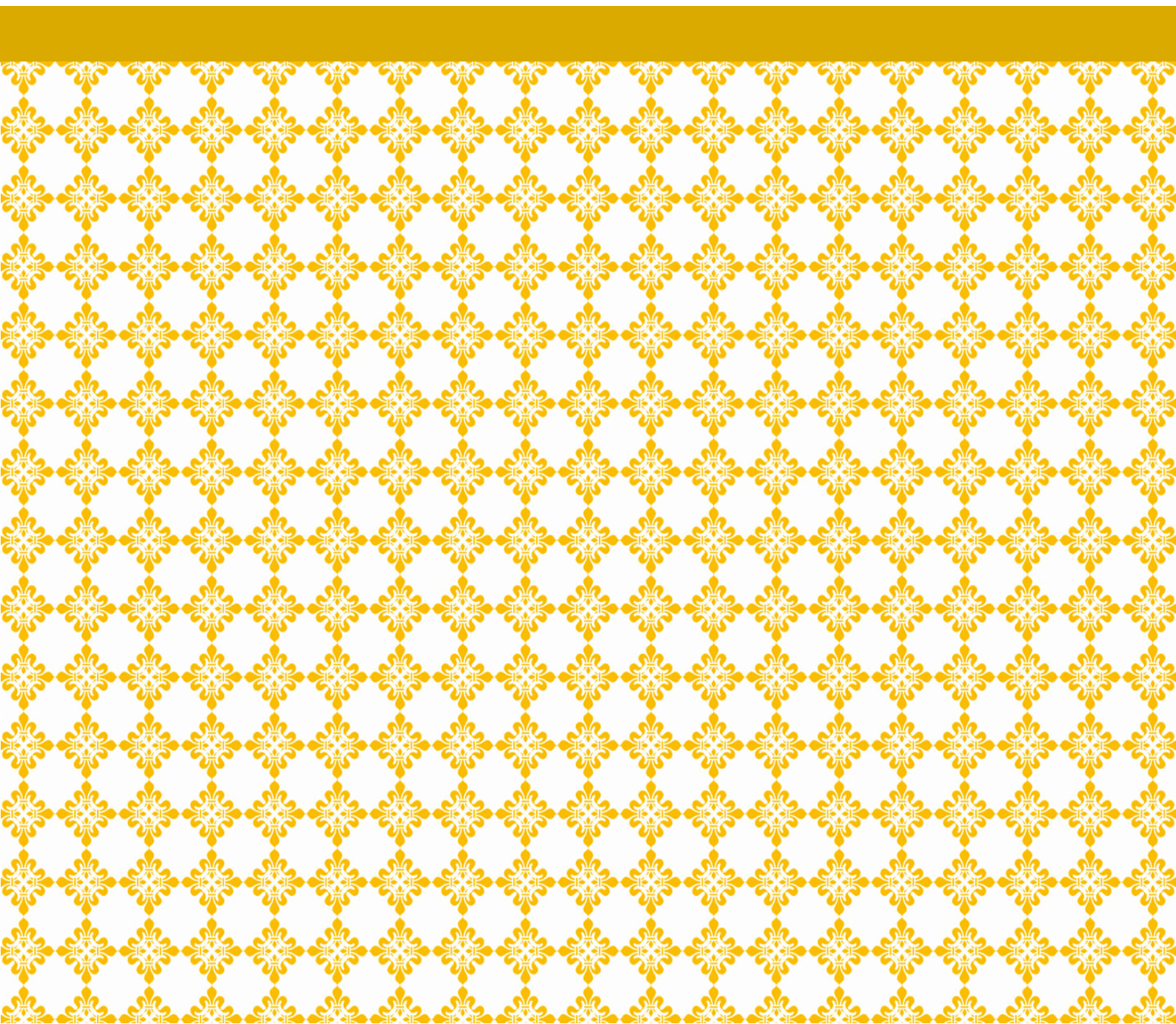
Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2022-04-22.

Bolagspolicy, daterad 2022-03-30

Bolagspolicy

Enköpings kommun (EJ FASTSTÄLLT)

ENKÖPINGS
KOMMUN

Dokumenttyp

Direktiv

Ersätter

Ägardirektiv Dnr: KS2018/175

Beslutad av

Kommunfullmäktige

Gäller för

ENA Energi AB

Gäller f.om.

2022-06-12

Ansvarig funktion

Avdelningen för ledningsstöd,
Kommunledningsförvaltningen

Gäller t.om.

Tillsvidare

Reviderad

Innehållsförteckning

1. Om policyn.....	4
2. Ägarroll och styrning	4
2.1 Kommunfullmäktige.....	4
2.1.1 Bolagsordning.....	5
2.1.2 Bolagspolicy.....	5
2.1.3 Ägardirektiv.....	5
2.1.4 Val av styrelse och lekmannarevisorer	6
2.1.4 Val av ägarombud och instruktioner till ombuden	6
2.2 Kommunstyrelsen.....	7
2.2.1 Uppsiktsplikt	7
2.3 Enköpings moderbolag	8
2.3.1 Ekonomi.....	8
2.3.2 Utdelningsprincip	8
2.3.3 Information	9
3. Gemensamma bolagsprinciper	9
3.1 Styrelse och VD	9
3.2 Ekonomiska mål, budget och finansiering.....	10
3.3 Förvaltningsberättelse och årsredovisning	10
3.4 Information.....	10
3.5 Revisorer	11
3.6 Styrdokument antagna av kommunfullmäktige	12
3.7 Offentlighetsprincipen	12
4. Uppföljning	12

1. Om policyn

Syftet med bolagspolicyn är att tydliggöra Enköpings kommuns ägarroll och hur kommunens ägarstyrning ska genomföras i helägda bolag. Dessutom anger bolagspolicyn gemensamma principer inom områdena styrelse, ekonomi, information och revision.

Kommunfullmäktige har den övergripande och lagstadgade ägarrollen för samtliga bolag där kommunen har ett ägarintresse. Den kommunala kompetensen utgör en avgörande förutsättning för att en verksamhet ska kunna bedrivas i ett kommunägt bolag. Om kommunen bedriver näringsverksamhet på konkurrensutsatt marknad ska, om inte synnerliga skäl föreligger, denna bedrivas på affärsmässig grund.

Bolagens verksamhet syftar, i likhet med nämndernas, till att på bästa sätt ta tillvara kommunmedlemmarnas intressen. Oavsett driftform ska verksamheten direkt eller indirekt skapa nytta för invånare, företag och kunder.

2. Ägarroll och styrning

2.1 Kommunfullmäktige

Ägarstyrningen över bolagen utgår alltid från kommunfullmäktige. Det är kommunfullmäktige som enligt kommunallagen ska besluta om en kommunal verksamhet helt eller delvis ska bedrivas i bolagsform, fastställa vilket ändamål och vilka befogenheter som ska gälla för bolagets verksamhet

Kommunfullmäktige utövar sin ägarroll genom att;

- Besluta om bildandet av bolag.
- Fastställa bolagsordningar.
- Besluta om ägardirektiv i bolagen,
- Besluta om bolagspolicy för bolagen.

Besluta om gemensamma styrande dokument.

- Utse styrelse och lekmannarevisorer.

- Utse ombud inför stämmor
- Besluta om nödvändiga åtgärder hos bolag som agerat i strid med det fastställda ändamålet eller utanför de kommunala befogenheterna.

2.1.1 Bolagsordning

Bolagsordningen ska bland annat ange det kommunala ändamålet med verksamheten, de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten (till exempel självkostnadsprincip, likställighetsprincip och lokaliseringsprincip) och *att* de beslut i principiella frågor som ska prövas av kommunfullmäktige före genomförande.

Exempel på principiella frågor eller frågor av större vikt är;

- Bildande av bolag eller uppstart av ny verksamhet
- Avveckling av bolag eller verksamhet
- Köp eller försäljning av bolag eller andel i sådant
- Beslut om bildandet av bolag fattas av kommunfullmäktige
- Bolagsordning fastställs av kommunfullmäktige
- Beslut om bolagsordning ska därefter fattas på respektive bolags bolagsstämma.

2.1.2 Bolagspolicy

En översyn av bolagspolicyn ska ske inför varje ny mandatperiod. Ytterligare översyn sker vid behov. Översynen initieras av kommunstyrelsen.

2.1.3 Ägardirektiv

Kommunfullmäktige har rätt att fastställa olika former av ägardirektiv för verksamheten i de kommunala bolagen. Syftet med ägardirektiv är att möjliggöra en aktiv styrning av bolaget samt underlätta för kommunen att följa verksamheten.

Ägardirektiven ska utöver en fördjupning av bolagets ändamål och verksamhet även innehålla ekonomiska, finansiella och andra mål samt krav på bolaget.

Kommunfullmäktige beslutar även om tillägg i ägardirektivet.

Sådana tillägg kan exempelvis vara ett tidsbegränsat uppdrag till ett bolag i en viss fråga inom bolagets verksamhet.

- att hela eller delar av ett kommunalt styrdokument även ska gälla för de kommunala bolagen. Före kommunfullmäktiges beslut ska bolagens styrelser ha möjlighet att yttra sig över om det finns några hinder för bolaget att tillämpa aktuellt styrdokument.

Ägardirektiv ska, efter fullmäktiges godkännande, antas på bolagsstämma i bolaget.

En översyn av ägardirektiven ska ske inför varje ny mandatperiod. Ytterligare översyn sker vid behov. Översynen initieras av KS.

2.1.4 Val av styrelse och lekmannarevisorer

Kommunfullmäktige utser samtliga styrelseledamöter och ersättare samt ordförande, vice ordförande och lekmannarevisorer i de helägda bolagen.

Kommunfullmäktiges aktuella beslut om styrelse och lekmannarevisorer ska bekräftas på varje årsstämma.

2.1.4 Val av ägarombud och instruktioner till ombuden

Kommunfullmäktige ska utse de personer som ska representera ägaren och agera ägarombud vid bolagsstämmorna i kommunens bolag samt en ersättare.

Kommundirektören har alltid närvaro- och yttranderätt på bolagsstämman.

Kommunstyrelsen beslutar om instruktioner till kommunens ägarombud.

- Instruktionen ska ange hur ombudet ska rösta på stämmans ärenden.
- Om ombudet ska rösta för annat beslut än vad revisorerna föreslår beträffande ansvarsfrihet för styrelsen och fastställande av balansräkning samt vinstdisposition ska en instruktion för ombud beslutas.

- Om återkoppling till kommunstyrelsen utöver protokoll önskas ska det anges i instruktionen.

2.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska enligt kommunallagen utöva uppsikt över de kommunala bolagen på samma sätt som över all annan kommunal verksamhet. Uppsiktsplikten innebär att kommunstyrelsen ska hålla sig informerad om bolagens verksamhet och ekonomi, hur bolagen följer gällande styrdokument och lagstiftning, samt yttra sig om bolagets verksamhet varit förenlig med det kommunala ändamålet och inom ramen för de kommunala befogenheterna.

2.2.1 Uppsiktsplikt

Kommunstyrelsen utövar uppsikten för bolagen genom att;

- Leda och samordna planering och uppföljning av hela kommunens ekonomi och verksamhet inklusive bolag, förbund, stiftelser och andra juridiska personer.
- Säkerställa att det finns en god dialog mellan kommunstyrelsen och bolagen samt att kommunstyrelsen hålls informerad om utvecklingen i bolagen.
- Uppföljning av bolagens ägardirektiv för ekonomi och verksamhet samt hur bolagen följer gällande styrdokument och gällande lagstiftning.
- Göra en årlig bedömning av bolagens verksamhet utifrån de ändamål och befogenheter som anges i bolagsordningen. Prövningen ska resultera i ett beslut av kommunstyrelsen som ska ske snarast efter årets slut och före beredning av kommunens årsredovisning och därefter ska en rapport lämnas till kommunfullmäktige.

Om kommunstyrelsen bedömer att ett bolag under året har avvikit från sitt ändamål och sina befogenheter, ska kommunstyrelsen lämna förslag till åtgärder till kommunfullmäktige som säkerställer att bolagets verksamhet åter kommer att bedrivas i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om verksamhet.

Bolagen ansvarar för att kommunfullmäktige får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas. Uppstår tveksamhet huruvida ställningstagande krävs,

ska bolagen samråda med moderbolaget. Samråd ska ske genom att bolagen tillställer moderbolaget underlag för ställningstagande och beslut i frågan.

Om tveksamhet kvarstår ska samråd ske med kommunstyrelsen.

2.3 Enköpings moderbolag

Enköping kommuns moderbolag, EMAB, äger och förvaltar samtliga aktier som verkar inom Enköpings kommuns kompetensområde. Moderbolaget ägs helt av Enköpings kommun och ingår i kommunkoncernen. EMAB utövar på uppdrag av kommunfullmäktige den operativa ägarrollen för de kommunala bolagen.

EMAB ska svara för ekonomisk uppföljning av dotterbolagen och ska varje tertiäl lämna-information till kommunstyrelsen om bolagens ekonomi och verksamhet.

2.3.1 Ekonomi

EMAB har som moderbolag i uppgift att under verksamhetsåret svara för operativ ägarroll för dotterbolagen inom följande områden:

- Ekonomisk uppföljning av de bolag som ägs av EMAB under budgetåret.
- Skattesamordning av dotterbolagens resultat.
- Kapitalbildning för dotterbolagen genom nyemission och aktieägartillskott.

Om EMAB eller dotterbolagen nyttjar kommunala resurser (t ex inom ekonomi, upphandling, personal, mark- och exploatering, karttjänster) ska bolaget till kommunen utge ersättning för detta. Om dotterbolagen nyttjar EMABs resurser ska bolaget till EMAB utge-ersättning för detta.

2.3.2 Utdelningsprincip

- Utdelning, koncernbidrag ägartillskott i dotterbolagen fastställs årligen av EMAB.

- Avkastning och utdelning ska anpassas till bolagets utvecklingsmöjligheter, finansiella ställning samt behov av investeringar. Avkastningen ska vara så betryggande och på sådan nivå att ägaren inte behöver tillförsäkra bolaget nytt kapital.

2.3.3 Information

EMAB ska löpande hålla sig informerad om beslut och verksamhetsförändringar under verksamhetsåret i de bolag som ägs. Denna information ska sammanställas tertialvis av moderbolaget och rapporteras till kommunstyrelsen i samband med övrig ekonomisk rapportering av nämnderna.

Presidiet och VD för EMAB kompletterar denna informationsgivning med kontinuerliga uppföljningsträffar med presidiet och VD i dotterbolagen.

3. Gemensamma bolagsprinciper

3.1 Styrelse och VD

Ansvaret för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter åvilar enligt aktiebolagslagen bolagets styrelse. Styrelsen har att utforma organisationen och kontrollen över verksamheten så att bolagets ändamål och mål tillgodoses. Verksamheten ska bedrivas på ett sätt som främjar långsiktig hållbar utveckling, såväl ekonomisk, social som ekologisk, och effektivt resursutnyttjande. Bolaget ska vara en integrerad del i Enköpings kommuns verksamheter och verka för värdeskapande samarbete med andra bolag inom kommunkoncernen.

Ledamöter i bolagens styrelser utses av kommunfullmäktige. Styrelsen ska årligen utarbeta och anta en arbetsordning för sitt eget arbete. Kommunens arvodesbestämmelser för ersättning till förtroendevalda styrelseledamöter och lekmannarevisorer ska tillämpas för helägda bolag.

Styrelsen utser bolagets VD och bestämmer anställningsvillkoren. Vid rekrytering av VD i helägda bolag ska styrelsen i bolaget utse en rekryteringsgrupp i vilken kommundirektören ska ingå. Bolagen ska årligen upprätta en skriftlig instruktion för verkställande direktören.

3.2 Ekonomiska mål, budget och finansiering

Bolagens verksamhet ska bedrivas på affärsmässiga grunder med beaktande av gällande lagstiftning inom respektive område.

Kommunen ska enligt kommunallagen ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. Begreppet god ekonomisk hushållning har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv och bolagen ska i sin planering och uppföljning ha en tydlig koppling till kommunfullmäktiges långsiktiga mål utifrån uppdrag och ansvarsområde.

Ekonomiska och finansiella mål ska specificeras för varje bolag i ägardirektiven.

Bolagen ska följa de ramar och riktlinjer som anges i den finanspolicy och övriga styrdokument som har fastställts av kommunfullmäktige.

3.3 Förvaltningsberättelse och årsredovisning

Bolagens årsstämma fastställer årsredovisning samt prövar ansvarsfrihet för styrelse och VD. Bolagens verksamhetsberättelse och revisionsberättelse ska anmälas som särskilt ärende senast vid sammanträde då kommunens bokslut behandlas av fullmäktige.

Helägda bolag lämnar av styrelsen fastställd förvaltningsberättelse och årsredovisning till kommunstyrelsen tillsammans med revisionsberättelse och granskningsrapport från lekmannarevisorerna. Kommunstyrelsen överlämnar efter beredning dessa årsredovisningshandlingar till kommunfullmäktige för godkännande.

Förvaltningsberättelsen ska utöver vad som anges i årsredovisningslagen bland annat innehålla bolagsstyrelsens bedömning av måluppfyllelsen utifrån kommunfullmäktiges ägardirektiv, uppföljning enligt finanspolicyn och övriga styrdokument bolaget ska följa.

3.4 Information

Dotterbolagen ska hålla styrelsen i EMAB informerad om sin verksamhet och om åtgärder av större vikt. Bolagen ansvarar för att kommunfullmäktige får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas. Upptår

tveksamhet huruvida ställningstagande krävs, ska bolagen samråda med moderbolaget. Samråd ska ske genom att bolagen tillställer moderbolaget underlag för ställningstagande och beslut i frågan.

Investeringar eller annat strategiskt beslut som påverkar annat kommunalt bolag eller nämnd inom Enköpings kommun ska anmälas till EMAB.

Denna information ska sammanställas av moderbolaget och rapporteras till kommunstyrelsen.

Presidiet och VD för EMAB kompletterar denna information med kontinuerliga uppföljningsträffar med presidiet och VD i dotterbolagen.

Bolagen ska anmäla följande till EMAB:

1. årligt fastställda affärsplaner med strategiska mål för de närmaste tre åren,
2. fastställande av budget och prognos för verksamheten,
3. pågående och planerade investeringar,
4. ställande av säkerheter,
5. befarade tvister eller rättsprocesser som kan vara av större vikt för bolaget eller kommunkoncernen,
6. protokoll från styrelsens sammanträden
7. revisionsberättelse och granskningsrapport
8. årsbokslut och delårsbokslut.

Tidpunkter för anmälan av dokumenten ovan ska vara i enlighet med av kommunledningsförvaltningen fastställt årshjul.

3.5 Revisorer

Bolagets årsstämma utser revisorer enligt de bestämmelser som anges i aktiebolagslagen. Kommunfullmäktige ska utse lekmannarevisorer utifrån de bestämmelser som anges i kommunallagen.

Lekmannarevisorerna ska granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Granskningsrapporten från lekmannarevisorerna ska redovisas för årsstämman och lämnas som

information till kommunstyrelsen. Granskningsrapporten ska fogas till den årsredovisning som lämnas till kommunfullmäktige.

3.6 Styrdokument antagna av kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige kan fatta beslut om att hela eller delar av ett kommunalt styrdokument även ska gälla för de kommunala bolagen. Före kommunfullmäktiges beslut ska bolagens styrelser ha möjlighet att yttra sig över om det finns några hinder för bolaget att tillämpa aktuellt styrdokument.

Bolagen ska följa de policyer och styrdokument som ägaren upprättar och fastställer.

Beslut om policyer och styrdokument ska tas på bolagens årsstämma.

3.7 Offentlighetsprincipen

Bolagens handlingar ska vara tillgängliga som om bolaget vore en kommunal myndighet. Frågan om utlämnande av handling som inte anses belagda med sekretess eller att inte utelämnas avgörs av bolagets VD enligt delegation eller efter särskilt beslut i styrelsen.

4. Uppföljning

Kommunstyrelsen ska årligen göra en bedömning av bolagens verksamhet utifrån de ändamål och befogenheter som anges i bolagsordningen och i kompletterande direktiv från kommunfullmäktige. Bedömningen ska göras med stöd av årliga rapporter från bolagen och från lekmannarevisorerna. Underlaget för bedömningen ska överlämnas till kommunfullmäktige i samband med årsredovisningen

Om kommunstyrelsen bedömer att ett bolag under året har avvikit från sitt ändamål och sina befogenheter, ska kommunstyrelsen även lämna förslag till åtgärder som säkerställer att bolagets verksamhet åter kommer att bedrivas i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

Bolagens verksamhet ska tillsammans med kommunens övriga verksamhet, direkt eller indirekt skapa nytta för invånare, företag och

kunder. Verksamheten för kommunen och bolagen ska därför samordnas så långt det är möjligt och lämpligt.

Detta uppnås genom att vara en aktiv ägare som löpande utvärderar verksamheten och verksamhetsformen, bolagens strategier och mål samt hur bolagsverksamheten sköts av bolagsstyrelse och företagsledning.

Ägar- och bolagspolicy för de helägda kommunala bolagen

Fastställd av kommunfullmäktige 2013-02-12 (§ 5)

Inledning

I enlighet med bestämmelserna i 3 kap. 16-18 §§ kommunallagen (1991:900) har Enköpings kommun valt att bedriva viss kommunal verksamhet i aktiebolagsform. De helägda bolagen är inordnade i en kvalificerad aktiebolagsrättslig koncern. De bärande skälen till detta är att verksamheten bedrivs på en konkurrensutsatt, kommersiell marknad och/eller att bolagsformen är en lämplig form för samverkan med andra privata, kommunala eller regionala intressenter.

Denna ägarpolicy för de kommunala bolagen reglerar förhållandet mellan kommunen och dess företag. Ägarpolicyen syftar till effektivisering av den kommunala verksamhet, som bedrivs i företagsform. Med ägarpolicyen som utgångspunkt kan individuella ägardirektiv, avkastningskrav, mm, formuleras för vart och ett av företagen. Skälen härtill är att bolagen arbetar i olika branscher varför syften, mål, marknadsförutsättningar, avkastningskrav m.m. varierar mellan bolagen.

Verksamheten syftar ytterst till att skapa nytta för kommunen och medborgarna.

1. Bakgrund

Kommunen äger bolag och bedriver företagsverksamhet för att förverkliga kommunala ändamål. Verksamheten syftar till att skapa nytta för kommunen och medborgarna.

Bolagens ekonomi är tydligt avgränsad från kommunens. Målet är att bolagen ska bedriva sin verksamhet ekonomiskt självbärande utan kommunala bidrag.

De kommunala bolagen är närmast att ses som alternativ till den kommunala nämnden - tillkomna genom beslut av kommunfullmäktige - och står därför också under fullmäktiges ledning och kontroll.

Väsentligt är att, vid användandet av bolag som organisationsform, de demokratiska värdena beaktas. Ett sätt att verka för detta är att skapa en organisation där kommunens överordnade roll är tydligt markerad. Kommunen förutsätts också utöva en faktisk och engagerad ledning och kontroll gentemot de kommunala bolagen. En relation av detta slag till de kommunala bolagen kommer också till uttryck i KL.

Kommunfullmäktige har beslutat att Enköpings kommun ska inneha ett av kommunen helägt aktiebolag – Enköpings kommuns moderbolag AB - som skall äga och förvalta samtliga aktier i bolag som verkar inom Enköpings kommuns kompetensområde. Moderbolaget ägs till 100 % av Enköpings kommun och ingår i kommunkoncernen. Styrelsen i moderbolaget väljs bland kommunstyrelsens ledamöter.

Kommunfullmäktige har fastställt bolagsordningar för de kommunala aktiebolagen. Bolagen i kommunkoncernen är inordnade i kommunens styr- och beslutsprocesser vad gäller redovisning, budget/fleråriga planer samt struktur för bolagens affärsplaner.

Kommunfullmäktige har fastställt ägardirektiv för de kommunala aktiebolagen. AB Enköpings Hyresbostäder är ett allmännyttigt bostadsföretag och lyder under lagen om allmännyttiga bostadsföretag (2010:879). I lagen medges utdelning med ett belopp som

maximalt motsvarar av ägaren tillskjutet kapital (bolagets aktiekapital) multiplicerat med den genomsnittliga statslåneräntan plus en (1) procentenhet.

Förutom att gagna demokratiska intressen skall en ägarpolicy bidra till att skapa förutsättningar för en väl sammanhållen kommunal organisation och till en ökad rationalitet, ökat förtroende för kommunal verksamhet samt förbättrade möjligheter för ett optimalt utnyttjande av de kommunala resurserna. Detta innebär också att bolagens samhällsnytta skall preciseras. Tillämpliga delar av ägarpolicyen kan också användas i förhållande till övriga organisationer, där kommunen har olika intressen.

2. Kommunens ägarroll

Enköpings kommun skall för medborgarnas räkning utöva styrningen av de kommunala bolagen i syfte att skapa maximal samhällsnytta för kommunens invånare.

Kommunen skall därmed vägleda sina bolag i frågor som rör strategisk inriktning, mål, ambitions- samt risknivå. Detta skall ske genom erforderliga planerings-, samordnings- och uppföljningsinitiativ i samverkan mellan kommunens bolag, nämnder och kommunledning.

Kommunens bestämmande inflytande över de kommunala bolagen skall därutöver leda till att kommunkoncernens totala verksamhet blir än mer ändamålsenlig och effektiv samt styrbar ur såväl ett professionellt som ett demokratiskt perspektiv.

3. Formell styrning

I 3 kap. 16 – 18 §§ KL finns den huvudsakliga regleringen kring den formella kommunala styrningen av kommunala bolag.

Syftet med dessa bestämmelser är att tillförsäkra kommunfullmäktige inflytande över den kommunala verksamhet som sker i bolagsform. Detta sker genom att kommunfullmäktige fastställer det kommunala ändamålet med verksamheten, utser ägarombud, som representerar fullmäktige på bolagsstämmorna, och utser samtliga styrelseledamöter, tillser att kommunfullmäktige får ta ställning innan styrelsen i bolaget fattar beslut av principiell vikt eller större betydelse och utser två lekmannarevisorer.

Till detta kommer reglerna om offentlighetsprincipens tillämplighet på kommunala bolag.

De ovan anförda bestämmelserna har implementerats i samtliga bolags bolagsordningar. Kommunfullmäktige har därmed garanterats möjlighet att fatta nödvändiga beslut i enlighet med bestämmelserna i kommunallagen.

4. Materiell styrning

Av 3 kap 17 § KL framgår att kommunfullmäktige fastställer det kommunala ändamålet med verksamheten. I en formell mening har denna bestämmelse uppfyllts genom att bereda fullmäktige möjligheten att fastställa bolagsordningen i respektive bolag.

Enköpings kommun skall efter samråd med berörda bolag utfärda särskilda ägardirektiv avseende mål och inriktning med verksamheten, avkastnings- och resultatkrav samt limiter för upplåning hos kommunen.

Av 6 kap. 1 § KL framgår att kommunstyrelsen skall leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen skall också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i bolagsform. Det åligger, i första hand, kommunstyrelsen att säkerställa att bolagens verksamhet bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt i enlighet med de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Affärsplanerna i bolagen ska baseras på ägardirektiven. Kommunstyrelsen ska i dialog med bolagen följa upp hur målen i affärsplanen har uppnåtts.

Kommunstyrelsen skall ansvara för att den interna kontrollen av den kommunala verksamheten tillgodoses samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

5. Moderbolagets styrelse och den operativa koncernledningen

Enköpings kommun har valt att leda och samordna bolagsverksamheten inom en koncern med Enköpings kommuns moderbolag AB som koncernmoder.

Moderbolaget skall under kommunstyrelsens uppsikt ansvara för att verksamheten i de kommunala bolagen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i enlighet med det som anförs i denna ägarpolicy och enligt utfärdade ägardirektiv.

Moderbolaget skall utgöra en rådgivande part till de kommunala bolagen i de frågor som kan bli föremål för fullmäktiges ställningstagande enligt 3 kap. 17 § kommunallagen.

Den löpande förvaltningen i moderbolaget utförs enligt 8 kap 25 § aktiebolagslagen av moderbolagets styrelse.

6. Gemensamma förutsättningar för bolagen

Bolagen är en del i den kommunala organisationen. De ska därför utföra sin verksamhet så att de långsiktigt bidrar till att främja hållbar utveckling och tillväxt inom kommunen samt utvecklar samhällsnyttan inom sin sektor.

Bolagen ska om inte affärsmässighet eller sekretessregler motiverar annat, kännetecknas av öppenhet och ett serviceinriktat arbetssätt. Information till medborgarna och media är en naturlig och väsentlig del av verksamheten.

7. Bolagens styrelser

Bolagsordningen är det övergripande regelverket som anger vad bolaget ska göra och hur det ska styras. Det kommunala ändamålet för verksamheten ska framgå av bolagsordningen.

Styrelsen i respektive bolag ansvarar för verksamheten i enlighet med bestämmelserna i aktiebolagslagen (1975:1385), vilket bl a innebär att styrelsen har ansvar för att:

- Utforma organisationen så att redovisning, medelförvaltning och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt,

- Löpande bedöma bolagets ekonomiska situation,
- Upprätta skriftliga instruktioner för hur och när nödvändiga ekonomiska rapporter ska lämnas till styrelsen,
- Årligen fastställa en arbetsordning och en VD-instruktion.

Utöver detta skall bolagens styrelser medverka i årliga dialoger med kommunstyrelsen inför beslut om kommunens dokument med bolagsinriktning.

8. Informations- och rapporteringsskyldighet

Bolagen ska hålla moderbolaget väl informerat om sin verksamhet. Informationsskyldighet innefattar följande rapporter:

- protokoll från bolagsstämma
- protokoll från styrelsesammanträde
- årsredovisning
- revisionsberättelse
- granskningsrapport
- affärsplaner

9. Kommunkoncernen - koncerntänkande

Kommunen och de kommunala företagen får inte utgöra en grupp löst sammanhållna juridiska personer utan egentliga samband. Verksamheten i företagen är kommunal, har tillkommit på kommunala initiativ och har kommunen som huvudman. Med denna utgångspunkt är det naturligt att uppfatta kommunkoncernen som en enhet. Detta synsätt utgör grunden för koncerntänkandet som syftar till att se till vad som gagnar kommunen i dess helhet och inte till den enskilda juridiska personen/dotterbolaget i koncernen.

Koncerntänkandet och kommunens ledande roll i förhållande till bolagen kan motiveras från följande utgångspunkter:

- Det är rimligt att nämnder och bolag behandlas likartat i alla väsentliga avseenden. När det gäller styrning och kontroll av bolag, som arbetar på en konkurrensutsatt marknad, skall denna ske på ett sådant sätt att bolaget - inom de ramar lagstiftningen medger - bereds möjlighet att bedriva sin verksamhet på likvärdiga villkor som andra företag.
- Bolagen bedriver kommunal verksamhet för vilken kommunfullmäktige/kommunstyrelsen bär det övergripande politiska och ekonomiska ansvaret.
- Bolagen utgör kommunens egendom och förvaltar stora värden.
- Kommunallagen förutsätter en enhetlig ledning för hela den kommunala organisationen.
- Förtroendet för kommunal verksamhet är beroende av att kommunen och de kommunala bolagen framstår och fungerar som en sammanhållen och demokratisk organisation.

10. Revision

Kommunfullmäktige utser lekmannarevisorer. Bolagens lekmannarevisorer ska i den utsträckning som följer av god redovisningssed granska räkenskaperna samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning.

Beträffande revision av kommunkoncernen sker en samordnad upphandling av all revision inom kommunen. En samordning med och ett relevant informationsflöde till förtroendemannaorganet Kommunrevisionen har därmed säkerställts (jfr 3 kap. 17 § 5 st KL).

11. Ägardirektiv

Ägardirektiv kompletterar bolagsordningen. Ägardirektiven ska årligen ses över.

För närvarande finns följande ägardirektiv upprättade:

- Enköpings kommuns moderbolag AB
- AB Enköpings hyresbostäder
- ENA Energi AB

Enköpings kommunhus AB är ett vilande bolag, varför ägardirektiv inte upprättats.

12. Aktuella lagar, policys och riktlinjer

- Kommunallagen (1991:900), i tillämpliga delar
- Aktiebolagslagen (2005:551), i tillämpliga delar
- Lagen om allmännyttiga bostadsföretag (2010:879), gäller EHB
- Fjärrvärmelagen (2008:263), gäller ENA Energi
- Bolagsordning för respektive företag fastställda av kommunfullmäktige
- Kommunfullmäktiges beslutade reglementen, policys och riktlinjer för Enköpings kommun avseende:
 - Målstyrning
 - Ekonomi
 - Mark- och bostadsförsörjning
 - Miljöpåverkan
 - Energi
 - m.m.